

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра рослинництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан агробіологічного факультету
Віталій КОВАЛЕНКО
"30" 05 2024 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри рослинництва
Протокол № 20 від "15" травня 2024 р.
Завідувач кафедри
Світлана КАЛЕНСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(вибіркова за уподобанням студента)

НІШЕВІ КУЛЬТУРИ

Факультет

Агробіологічний

Розробник:

Професор кафедри рослинництва, доктор
сільськогосподарських наук, професор
Новицька Наталія Валеріївна

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни Нішеві культури

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова за уподобанням студента	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	1 (1)	-
Семестр	2	-
Лекційні заняття	15 год.	-
Практичні, семінарські заняття	15 год.	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60 год.	-
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2 год.	-

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Нішеві культури» передбачає вивчення загальних особливостей виробництва нішевих культур, зокрема морфологічну характеристику, класифікацію, форми розмноження, основи фізіології рослин, агротехнічні основи вирощування, заготівлю та зберігання продукції у виробничих умовах з врахуванням їх біологічних особливостей.

Мета – оволодіння знаннями щодо: переваг і недоліків виробництва нішевих культур та розробки заходів щодо їх урівноваження; складності масштабування їх виробництва та ресурсовитратності у вирощуванні; значення, анатомо-морфологічних та біологічних особливостей нішевих культур різних агровиробничих груп; фізіології стійкості до факторів

зовнішнього середовища; сучасних технологій вирощування високих урожаїв екологічно чистої продукції нішевих культур.

Завдання:

- розуміти необхідність розширення біорізноманіття, інтродукції видів та впровадження їх у виробництво;
- вміти розробляти, удосконалювати і реалізовувати прогресивні технології вирощування продукції нішевих культур;
- здійснювати біологічний контроль за станом посівів та управляти процесами формування урожаю;
- розробляти і реалізовувати заходи щодо поліпшення якості та зменшення втрат продукції нішевих культур;
- забезпечувати високу економічну ефективність впровадження технологій та їх екологічну чистоту.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма					заочна форма					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		л	п	л	і		с.р.	л	п	л	і
Змістовий модуль 1. Місце нішевих культур у диверсифікації сільськогосподарського виробництва											
Тема 1. Вступ. Огляд світових ринків нішевих культур. Стан виробництва та головні ризики вирощування нішевих культур в Україні. Експорт нішевих сільськогосподарських товарів у світі та Україні.	13	2	2			9	-	-	-	-	-
Тема 2. Біорізноманіття, інтродукція нішевих культур	16	3	3			10	-	-	-	-	-
Тема 3. Економічна та енергетична оцінка вирощування нішевих культур	13	2	2			9	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	42	7	7			28	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Стан та перспективи вирощування окремих нішевих культур											
Тема 1. Технологія вирощування зернових злакових культур	12	2	2			8	-	-	-	-	-
Тема 2. Технологія вирощування зернових бобових культур	12	2	2			8	-	-	-	-	-
Тема 3. Технологія вирощування нішевих олійних культур	12	2	2			8	-	-	-	-	-

Тема 4. Технологія вирощування нішевих енергетичних культур	12	2	2		8	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	48	8	8		32	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	15	15		60	-	-	-	-	-	-

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Місце нішевих культур у диверсифікації сільськогосподарського виробництва		
1.	Морфобіологічні та екологічні особливості нішевих культур.	2
2	Значення, райони розповсюдження, біологічні особливості й технологія вирощування вівса голозерного	2
3	Значення, райони розповсюдження, біологічні особливості й технологія вирощування сорго.	2
4	Значення, райони розповсюдження, біологічні особливості й технологія вирощування гречки	2
Змістовий модуль 2. Стан та перспективи вирощування окремих нішевих культур		
5	Значення, райони розповсюдження, біологічні особливості й технологія вирощування нуту, сочевиці.	2
6	Біологічні особливості і технологія вирощування амаранту	2
7	Біологічні особливості і технологія вирощування сафлору, рицини, лялеманції, перили.	2
8	Значення, райони розповсюдження, біологічні особливості й технологія вирощування інших нішевих культур.	1
Разом		15

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Головні ризики вирощування нішевих культур в Україні	6
2	Експорт нішевих сільськогосподарських товарів у світі та Україні	6
3	Біорізноманіття, інтродукція нішевих культур	6
4	Представники нішевих культур та їх поширення: зернових злакових, зернових бобових, олійних, бульбоплодів, цукроносних, прядивних, ефіроолійних, енергетичних, тощо	6
5	Економічна та енергетична оцінка вирощування нішевих культур	6
6	Морфологічні особливості нішевих культур	6
7	Технологія вирощування нішевих ефіроолійних культур	6

8	Технологія вирощування нішевих бульбоплодів	6
9	Технологія вирощування нішевих цукроносних культур	6
10	Технологія вирощування нішевих прядивних культур	6
Разом		60

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- залік;
- модульні тести;
- реферати.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань).

7. Методи оцінювання.

- залік;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn. URL : <https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=4675>).
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді. URL : <https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=4675>).
- Новицька Н. В. Нішеві культури. Курс лекцій для здобувачів вищої освіти ступеня «Магістр» спеціальності 201 «Агрономія». Ч. 1. Київ: ТОВ «Центр поліграфії «Компринт». 2024. 94 с.
- Новицька Н. В. Нішеві культури. Курс лекцій для здобувачів вищої освіти ступеня «Магістр» спеціальності 201 «Агрономія». Ч. 2. Київ: ТОВ «Центр поліграфії «Компринт». 2024. 87 с.
- Каленська С. М., Новицька Н. В., Овчарук О. В. Нішеві культури. Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни. 2024. 35 с.
- Каленська С. М., Рахметов Д. Б., Новицька Н. В. та ін. Енергетичні та сировинні рослини: Навчальний посібник. Національний університет біоресурсів і природокористування України, Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка. Київ: НУБіП, 2022. 274 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Мазур В. А., Ткачук О. П., Дідур І. М., Панцирева Г. В. Особливості технології вирощування малопоширених зернобобових культур: монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2021. 172 с.
2. Рахметов Д. Б., Заїменко Н. В., Гапоненко М. Б. та ін. Стійкість інтродукованих та рідкісних рослин за умов кліматичних змін в Україні: монографія. Національна академія наук України, Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка НАН України. Київ: Ліра. К, 2022. 326 с.
3. Колесніков М.О., Кадиров Т.Р. Рекомендації по вирощуванню нуту в умовах півдня України. Мелітополь: ТДАТУ. 2022. 44 с.
4. Каленська С.М., Дмитришак М.Я., Мокрієнко В.А. та ін. Рослинництво з основами кормовиробництва та агрометеорології: підручник. Київ: Прінтеко, 2023. Ч. 1. 610 с.
5. Петриченко В.Ф., Лихочвор В.В. Рослинництво. Нові технології вирощування польових культур: підручник. Львів: НВФ «Українські технології». 2020. 806 с.